

Odmítám řeči o bruselském diktátu

Téma: NSS

19.9.2016 Lidové noviny Strana 14 Právo a justice

KRISTIÁN LÉKO

Ekonomická a migrační krize poštvaly lidi proti EU neprávem, říká v rozhovoru pro přílohu Právo a justice LN Jan M. Passer, který dnes skládá slib jako druhý český soudce Tribunálu, druhé nejvyšší soudní instance Evropské unie.

Jan M. Passer, nový český soudce Tribunálu. | foto: Anna Vavříková, MAFRA

Jaké to je, nastupovat na vysokou soudní funkci v Evropské unii v době, kdy budou brzy zahájeny rozhovory o brexitu a v řadě zemí posilují strany usilující o vystoupení z EU?

Vlastně nikdo vážně nepočítal s tím, že se Britové rozhodnou pro vystoupení. Ale i když k této situaci došlo, Unie z ní může vyjít posílena. Je třeba se zamýšlet nad příčinami, které vedly Brity k jejich rozhodnutí, a referendum vzít jako příležitost k sebereflexi a jako výzvu, že některé věci by se měly dělat jinak.

Reakce EU se přitom zdá být opačná a vypadá to, že Britům nechce nechat nic zadarmo.

Prvním reakcím bych nepřikládal větší význam. Když se opařím horkou vodou, tak má bezprostřední reakce také bude velmi emotivní. Šance poučit se z brexitu zatím nebyla zahozena a i ve vztahu k úpravě budoucích vztahů věřím, že převládnu racionální hlasy nad prvoplánovou snahou „oplatit“ britským voličům jejich rozhodnutí. Ostatně Česko nepozoruje situaci zvenčí, Unie jsme i my, a musíme se proto zasadit o rozumné řešení důsledků brexitu.

A máte pocit, že je Česko vůči EU konstruktivní?

Z nových zemí se mi vždy líbil přístup Poláků, kteří dokázali tvrdě hájit své zájmy, ale současně nezpochybňovali samotnou podstatu svého členství a Unie. Významná část českého politického spektra naopak od určité doby začala zpochybňovat kooperaci, aniž by zároveň nabídla věrohodnou alternativu a efektivně prosadila naše zájmy. Často se objevuje myšlenka, že Unie „nám napsala zákony“. Nemám podobný přístup rád, já se k odpovědnosti za právo plně hlásím, protože je přijali zástupci, na jejichž volbě jsem se podílel. Na evropské úrovni máme možnost ovlivnit podobu všech regulací podstatně efektivněji a s větší vahou, než kdybychom byli vně Unie. Naprosto tedy odmítám řeči o „bruselském diktátu“.

Jaké je pak naše místo v EU?

Česko má ohromný potenciál. Uvnitř naší kotliny oddělené pohraničními horami od okolního světa jsme často zahleděni sami do sebe a do našich mnohdy malicherných problémů, ale ve srovnání s mnoha evropskými zeměmi tu věci v zásadě dobře fungují – úřady, zdravotnictví, veřejná doprava, služby... Na jedné straně jsme celkem rovnostářská země, ale na druhé straně s vysokou úrovní sociálního smíru. Vůbec se nemáme za co stydět.

Máte pocit, že se česká společnost obrací proti samotné podstatě evropské integrace?

Její nezanedbatelná část, vyjadřující se ústy svých zvolených či o zvolení usilujících zástupců, ano. Je to škoda. Dnešní napjatá doba nahrává falešným prorokům a lidé by měli přemýšlet o tom, komu naslouchají. Unie není dokonalá, ale nemám sebemenší pochybnosti o významu její existence a našeho členství. Náš vstup do EU před dvanácti lety jsme brali jako dovršení polistopadového vývoje a ztvrzení, že jsme znovu součástí západního civilizačního okruhu. Lidé vnímali hlavně pozitiva. Určité vystřízlivění přijít muselo, ale atmosféra se postupně změnila k opačnému extrému. Unie je často prezentována jako zlo z Bruselu, oni proti nám. Jenže EU jsme i my, podílíme se na jejím rozhodování a je jen na nás, jak efektivně. Budeme-li stát opodál, nemůžeme si stěžovat, že to ti ostatní dělají špatně.

Není ale pravda, že EU třeba v migrační krizi selhala? Vždyť nesmírně kontroverzní kvóty přijala tak, že převálcovala názorové oponenty, ale ani se je nepokusila uvést do praxe.

Migrační krize je nyní utlumená, ale nekončí a současně se ukázalo, že kvóty jako jediné řešení nefungují. Ještě před rokem Německo uplatňovalo politiku otevřených hranic a země Visegrádu s jiným názorem byly považovány za „potížišty“. Vývoj dává za pravdu spíše nám. Výsledkem nakonec může být nějaké dělení azylantů, ale v režimu přísné ochrany hranic, který jsme prosazovali. Ukazuje se, že prohraná bitva nemusí znamenat prohranou válku. Nepovažuji to však za selhání Unie. Tu totiž představují především členské státy a jejich snahy o prosazení různých řešení.

Když jste zmínil ty falešné proroky, před lety jste se dostal v několika případech do kontaktu s extremisty. Jednak v kauze rozpuštění Dělnické strany, jednak v kauzách o průvodech pražskou židovskou čtvrtí na výročí kříšťálové noci. Jak jste to lidsky vnímal?

Naše rozhodnutí byla zásadní pro vymezení mantinelů veřejné debaty. Extremisté částečně reagovali na reálné problémy ve společnosti, dokázali je zviditelnit a poté zneužít pro šíření své ideologie. Lidé jim naslouchali. Byli a jsou součástí naší společnosti a oficiální politická reprezentace pochybila, pokud jim poskytla prostor svou neschopností věrohodně uchopit některá témata.

Byly tyto kauzy tím nejdůležitějším, co jste na NSS řešil?

Měl jsem štěstí, že jsem mohl řešit nesmírně zajímavé a velké kauzy na pomezí ústavního práva. Otázky shromažďovacího práva, svobody projevu, politických stran, první přímou volbu prezidenta. Soudce si ale svou práci nevybírám. Některé kauzy jsem sledoval jen zdálky a mrzelo mne, že je dostal na starost jiný senát. Takový je život, a když místo zajímavé ústavní otázky dostanete na stůl běžnou daňovou nebo stavební věc, musíte ji vyřešit stejně dobře a pečlivě. Je to zkrátka služba veřejnosti, které můžete slíbit jedině: že budete svou práci dělat se vši svou odborností a kompetencí a pokusíte se každou kauzu poctivě a spravedlivě rozhodnout.

Bude to tak i na evropském soudu?

V zásadě ano, nemohu slíbit nic víc, než že svou odbornost budu co nejpoctivěji uplatňovat a že budu v tomto ohledu dobře reprezentovat Česko.

Berete přechod na tribunál jako vrchol kariéry?

Tribunál je do značné míry správní soud EU, takže vlastně budu dělat podobnou práci jako dosud. Odlišnost je v mezinárodním a jazykovém rozměru činnosti tribunálu a v techničtější charakteru částí jeho agendy. Na NSS mne vždy bavily hodnotové kauzy s akcentem na ústavní

a lidská práva, kterých bude na tribunálu méně. Vzhledem k pozici, kterou jsem si na NSS vybudoval a k věcem, jimiž jsem se tu zabýval, se však zdráhám hovořit o povýšení. Jedná se spíše o úrok stranou a o novou výzvu.

Co tedy od práce v Lucemburku očekáváte?

Nemohu vědět, jak dlouho tam budu. V tuto chvíli je mandát tříletý a poté se Česko rozhodne, zda dostanu důvěru k výkonu dalšího či dalších mandátů. Nepochybuji však o tom, že se jednou vrátím na NSS, který budu moci obohatit další zkušeností. Považuji za pozitivní, že po práci na tribunálu, nezávisle na její délce, mohu dál pracovat. Moje perspektiva je úplně jiná, než kdybych šel k tribunálu jako šedesátník.

Mimochodem, vy jste se v životě několikrát ocitl mladý v odpovědné funkci. Soudcem jste se stal v 27 a soudcem NSS v 31 letech. Nyní jdete na tribunál ve 42 letech. Jaké to je?

Stát se soudcem v 27 tehdy neobvyklé nebylo, naopak jsem se jím kvůli postgraduálnímu studiu ve Švédsku stal o rok později, než bylo běžné. Velmi neobvyklý byl brzký přechod na NSS, který se předseda Josef Baxa snažil skládat pestře nejen profesně a genderově, ale i věkově. Měl jsem štěstí, že jsem začínal v senátu s Petrem Příhodou a Michalem Mazancem, kteří patřili mezi nejzkušenější členy soudu. Oba byli odborně i lidsky mimořádné osobnosti a i díky nim jsem mohl dozrát rychleji. Nezávisle na věku mi v debatách poskytli rovnocenné postavení, oceňovali mé znalosti například v evropském právu. Dnes díky ranému začátku patřím mezi služebně staré soudce NSS s dlouhou institucionální pamětí.

A na tribunálu? Jeho první česká soudkyně Irena Pelikánová ráda říká, že mladí si mají počkat, až přijde jejich čas a že pro práci na evropském soudu je třeba především dlouholetá zkušenost.

Nebudu tam nejmladší, i když o fous. (smích) Délkou praxe na jedné z nevyšších soudních instancí v Česku se naopak řadím mezi zkušené kandidáty, touto perspektivou můj čas přišel.

Varujete před radikálními změnami. Dá se říci, že taková by měla být i justice jako celek?

Justice je a má být stabilizujícím prvkem ve společnosti. Nesmí být zkostrnatělá, ale pokud je zdravě konzervativní, tak je to správně. Pak může být kotvou, někdy zdánlivě zdržující, ale ve skutečnosti velmi potřebnou, abychom nebyli třtinou klátící se ve větru, jak zrovna zafouká.

Jan M. Passer (42) * *Od dnešního dne je druhým českým soudcem Tribunálu EU, což je druhý nejvyšší unijní soud. Jeho reforma rozšířila počet soudců na dva z každého státu EU, Passer se tak zařadil po bok profesorky Ireny Pelikánové, která na Tribunálu soudí od roku 2004. * Vystudoval Právnickou fakultu UK. Mezi lety 2001 až 2005 byl soudcem Obvodního soudu pro Prahu 2, od roku 2005 je soudcem Nejvyššího správního soudu. Dlouhodobě se zabývá právem EU, o tématu přednáší i publikuje.*

http://www.lidovky.cz/odmitam-reci-o-bruselskem-diktatu-rika-novy-evropsky-soudce-passer-1p6-/zpravy-domov.aspx?c=A160919_135649_In_domov_lekr